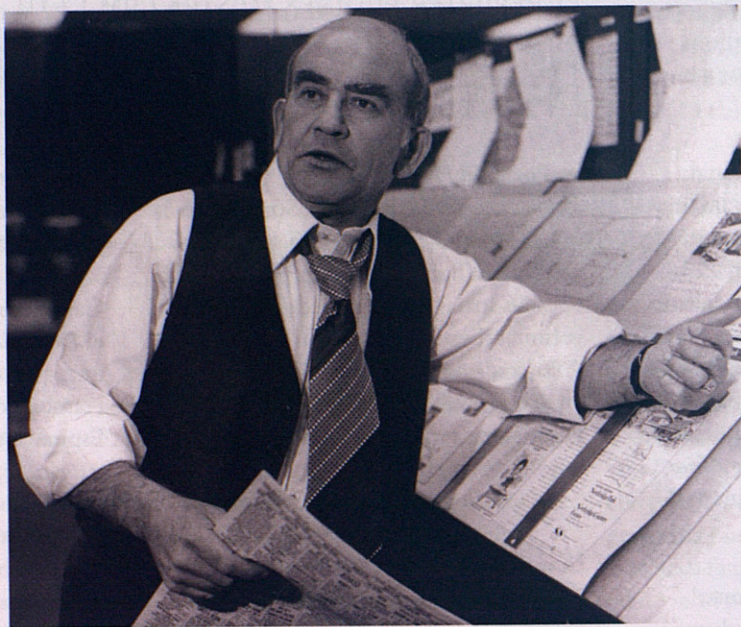

DE LOU GRANT A THE NEWSROOM

La imatge dels periodistes a les sèries de televisió

TEXT TONI DE LA TORRE

Lou Grant (Ed Asner), redactor en cap de *Los Angeles Tribune*, sèrie de la CBS

Les sèries de periodistes han estat inspiradores de moltes vocacions des dels temps de la recordada *Lou Grant*. Des d'aleshores, la imatge idíl·lica, fins i tot mitificada, de la professió persisteix en l'imaginari col·lectiu que genera la ficció televisada que, amb sèries recents com *The Newsroom*, continua representant el periodista com un heroi sovint passant per alt problemes de la professió com la precarietat laboral, la manca de recursos per fer periodisme d'investigació o la crisi de l'era digital.

Qualsevol que hagi trepitjat alguna vegada una redacció sap que hi ha un món entre el periodisme real i el periodisme que reflecteixen les sèries de televisió. Malgrat això, les facultats continuen omplint-se d'estudiants parcialment seduïts per una idea de la professió que projecten aquestes ficcions. Cada generació de periodistes té una sèrie que va generar una expectativa del que seria la feina quan aquesta encara era només una vocació.

Quan *Lou Grant* es va emetre a La 2 de 1980 a 1982 (després tornaria a ser emesa per Antena 3) va donar una visió apassionada i compromesa del periodisme, preocupada per la vessant humana de les històries i per resoldre de manera justa els problemes ètics que sorgien de les notícies que proposava la ficció, i van ser molts els joves espectadors que van somiar formar part d'una redacció tan activa i lluitadora com la de *Los Angeles Tribune*. Molts, probablement, encara exerceixen la professió avui. Quan *The Newsroom* es va emetre a Canal+ del 2012 al 2014 va donar una visió idealista de la professió, en

CADA GENERACIÓ DE PERIODISTES TÉ UNA SÈRIE QUE VA GENERAR UNA EXPECTATIVA DEL QUE SERIA LA FEINA QUAN ERA NOMÉS UNA VOCACIÓ

què el director i presentador Will McAvoy era capaç de fer front a les pressions del grup empresarial que feia possible el seu programa i als lobbies de la dreta nord-americana, i més d'un espectador deuria tenir el mateix pensament que la generació de trenta anys abans. Molts deuen estar ara acabant la carrera.

Quina diferència hi ha entre totes dues sèries? Cap. Totes dues pertanyen al gènere del *workplace program*, format clàssic de la narració seriada en què es desenvolupa un univers fictici al voltant d'una professió. Habitualment, una professió respectable, que genera admiració per part de l'audiència i el funcionament intern de la qual és desconegut per al gran públic.

El *workplace program* és una finestra a través de la qual podem veure com és aquesta feina, com funciona el dia a dia, quines són les dinàmiques de treball, i en aquesta observació, l'espectador n'acaba formant part a través dels mecanismes de la ficció,

LUIS SANZ DE LA SÈRIE *PERIODISTAS* VA SER EL WILL MCAVOY DELS ESPANYOLS A FINAL DELS NORANTA

sent un més del grup de treballadors. Hi conviu en dosis setmanals, és participant de les seves angoixes professionals i personals, els coneix tan bé com si fossin realment companys de redacció. M'atreveria a dir més: hi ha companys de redacció que no es coneixen tan bé com l'espectador coneix aquests periodistes ficticis. Tot plegat, crea la il·lusió de formar part d'aquest univers. Aquesta idea, la de ser-hi inclòs, és el que fa que siguin contextos dels quals l'espectador vulgui formar part. Per tant, que siguin desitjables o aspiracionals. De la mateixa manera que els personatges d'una *sitcom* són més divertits que els nostres amics de la vida real, els companys de feina i les professions seriades també són millors que les que tenim.

ARCÀDIA TELEVISIVA

En aquesta construcció del que podríem anomenar una *arcàdia televisiva*, es trien professions que converteixen l'espectador en un heroi des de la tranquil·litat del sofà.

No és gens estrany que els protagonistes tradicionals dels *workplace programs* siguin metges, policies i advocats. Tres professions que, com el cowboy del western, el gènere fundacional per excel·lència, són heroïques perquè vetllen per la nostra seguretat (els primers ens defensen de les malalties, els segons dels criminals i els tercers de la injustícia). Així, doncs, quin és el paper del peri-

odista com a heroi en aquest context? El de la defensa de la veritat, tasca honorable a la qual dediquen grans esforços mentre, en paral·lel, ens mostren la seva vida privada per demostrar que, malgrat ser herois d'una voluntat implacable, també són humans i tenen problemes semblants als nostres, amb vides emocionals amb alts i baixos, conflictes familiars i altres dificultats ben quotidianes i intrascendents amb les quals ens podem identificar.

Tant *Lou Grant* com *The Newsroom* coincideixen a tenir com a centre una figura masculina que esdevé la guia ètica i ideològica de l'espectador i el pare simbòlic de la redacció en aquesta gran família que construeix qualsevol arcàdia, en què les dinàmiques relacionals són idèntiques a les de la sèrie familiar. En *Lou Grant* donava consell sovint als periodistes més joves, esdevenint el mentor en els primers passos dels inexperts en la professió. El seu caràcter afable té poc a veure amb l'incisiu Will McAvoy, que malgrat menysprear les noves generacions, acaba ajudant-los igualment a ser bons periodistes. Així, *The Newsroom* arrenca amb una universitària fent una pregunta que el personatge troba

ridícula: “Per què Estats Units és el millor país del món?”, diu ella en un debat a la televisió. Inicialment, ell defuig respondre, però la sèrie planteja de manera molt eficaç que aquesta seria la sortida fàcil i que el periodisme té el compromís amb la societat, per poder fer-la millor, de dir sempre la veritat. I per això respon:

“Per si algun dia et topes accidentalment amb una cabina de votació, hi ha algunes coses que hauries de saber, i una d’aquestes és que no hi ha cap prova que recolzi l’afirmació que som el millor país

que els següents 26 països junts, 25 dels quals són aliats nostres. Ara, res d’això és culpa d’una universitària de vint anys. No obstant això, tu, sens dubte, pertany a la pitjor generació de la història”.

Encara que la resposta hagi estat contundent, el personatge no és tan malcarat com pugui semblar, i al final de la primera temporada, en Will McAvoy contractarà aquesta universitària com a becària. L’acull sota la seva protecció i li dona una oportunitat malgrat haver deixat clar que no la mereix. Hi ha un doble motiu per a aquesta decisió.

NO ES MOSTRA LA CARA FOSCA DE LA PROFESSIÓ COM AMB ELS METGES (*THE KNICK*), POLICIES (*THE SHIELD*) I ADVOCATS (*THE GOOD WIFE*)

del món. Som els setens en alfabetització, dissetens en matemàtiques, dotzens en ciència, el 49 en esperança de vida, el 178 en mortalitat infantil, tercers en ingressos familiars mitjans, quarts en mà d’obra, i quarts en exportacions. Només liderem el món en tres categories: nombre de ciutadans a la presó per càpita; nombre d’adults que creuen que els àngels existeixen, i despeses en defensa, on gastem més

per tant, el personatge creu que un món millor és possible, i fins i tot l’estudiant inútil pot esdevenir una bona periodista. Sempre a través de la seva acció, evidentment. El segon és que l’espectador, en aquest joc d’identificació que proposa la sèrie, voldria ser en Will McAvoy, però sap que en el fons és més a prop de ser l’estudiant. D’aquesta manera, el personatge decideix esdevenir el mentor de l’audièn-

El primer és que la visió del periodista que ofereix *The Newsroom* és profundament idealista i,

cia i guiar-la cap al bon camí. Al mateix temps, confiar en l’estudiant aparta el personatge del cinisme en què havia caigut quan comença la sèrie i que, en aquesta lògica, és l’equivalent del mal periodista. Així, la relació desequilibrada entre personatge i espectador crea per a aquest darrer una situació de vulnerabilitat barrejada amb admiració. Will McAvoy esdevé una figura aspiracional, de manera que *The Newsroom* i altres sèries similars (recordem l’espanyola *Periodistas*, en què Luis Sanz va ser el nostre Will McAvoy particular a final dels noranta) esdevenen ficcions que desperten vocacions periodístiques.

PERSONATGES ÍNTEGRES

Aquest tipus de retòrica és un segell d’autor de les sèries d’Aaron Sorkin, conegut sobretot per *El ala oeste de la Casa Blanca* (també amb una figura paternal al seu centre, el president dels Estats Units, i també dins del model dels *workplace programs*), que ja havia creat dues sèries periodístiques abans de *The Newsroom* que van acabar cancel·lades: *Studio 60 on the Sunset Strip* i *Sports Night*.

En totes dues, el periodista és representat a través d’un ideal, col·locant a l’altre extrem el periodisme cínic o pernicios que és representat per la teleporqueria i els programes de tafaneries, dos blancs habituals dels seus personatges. La mateixa polaritat s’estableix a la sèrie britànica *The Hour*, tot i que amb adjectius diferents, enfrontant el periodista valent que vol descobrir la veritat, Freddie Lyon, i el covard que no vol posar en perill la seva posició, Hector Madden. *The Hour* és una sèrie molt ben documentada a nivell

Katrine Fønsmark (Birgitte Hjort Sørensen) és una periodista del canal TV1 a la sèrie danesa *Borgen*.

Alguns dels periodistes de *The Newsroom*, la sèrie ideada per Aaron Sorkin.

històric, com també ho són les sèries d'Aaron Sorkin, que va passar moltes hores a les redaccions de diversos programes per fer aquestes ficcions.

Malgrat tot, els resultats no es podrien definir com a realistes. Són ficcions mitificadores, com ho són la majoria de sèries que pertanyen al gènere. El que és intrigant és que les sèries contemporànies han viscut en els últims anys un capgirament moral i, avui dia, és més habitual la figura de l'antiheroi que la de l'heroi, de manera que si examinem altres professions dels *workplace programs* descobrirem que hi ha sèries en què se n'ha mostrat una cara més fosca i ambigua, amb personatges que posen l'interès propi per sobre del codi deontològic. Els metges tenen *The Knick*, els policies tenen *The Shield* i els advocats tenen *The Good Wife*.

On és l'equivalent en periodisme? No el trobem. Si bé hi ha algun cas excepcional, es tracta sempre de personatges de sèries d'altres gèneres, com ara l'ambiciosa Zoe Barnes de *House of Cards* (o el seu equivalent britànic, Mattie Storin), dis-

posada a tot per aconseguir informacions que l'ajudin a avançar professionalment.

COMPARATS AMB ELS PERIODISTES ÍNTEGRES, LA MANCA D'ÈTICA I AMBICIÓ SENSE LÍMIT SÓN UNA MINORIA EN LA FICCIÓ

Encara més interessants són els periodistes de *The Wire*, que David Simon va basar en alguns dels seus excompañys al diari *Baltimore Sun*. Un d'ells, Scott Templeton, arriba a falsejar notícies.

I ELS PROBLEMES REALS?

Amb tot, la manca d'ètica i ambició sense límit són una minoria en el món de la ficció televisiva, si ho comparem amb el nombre de personatges periodistes retratats com a professionals íntegres, que a les sèries d'acció ajuden el protagonista a atrapar el malvat de torn destapant la veritat i arriscant la pròpia pell (en sèries com *Alias* o *Daredevil*), en thrillers polítics en què fan sortir a la llum un gran escàndol (en un clàssic com *State of Play*) o fins i tot

en ficcions geopolítiques com *Homeland*, en què fan la funció d'activistes, associant-se amb *hackers* per destapar els secrets dels governs i que asseguruen estar disposats a tot, fins i tot a perdre la llibertat, per dir la veritat (una modalitat del periodista de ficció a l'alça des que va esclatar el cas WikiLeaks).

El retrat equilibrat de la professió costa de trobar a la pantalla del televisor, així com molts dels problemes reals que preocupen el gremi. Una de les poques ficcions que se n'ha ocupat és la sèrie danesa *Borgen*, en què al personatge de la Katrine Fonsmark li costa mantenir la integritat en un diari que té una agenda política marcada, no pot dedicar temps a fer el periodisme d'investigació que veiem en altres ficcions, té pressions per fer titulars simplistes que apel·len al mínim comú denominador, la veiem fent hores extres a la redacció, quan tothom ja ha marxat, i després a casa, i finalment acaba treballant en un gabinet de comunicació (una de les sortides professionals més habituals dels llicenciats de

Periodisme atesa la dificultat per trobar feina en una redacció tradicional).

Però mentre tot això passa en una sèrie mi-

noritària que veuen només uns pocs, en la majoria de ficcions televisives el periodista continua sent representat com un heroi audaç, íntegre, intel·ligent i compromès que converteix les redaccions dels diaris en àmbits laborals idíl·lics dels quals tothom voldria formar part. La conclusió és clara: la realitat diària de la majoria de periodistes no és material apte per fer una bona sèrie de televisió, senzillament perquè cap espectador aspiraria a ocupar-ne el lloc. **Ç**